

Joan Grassot i Grivé

La lluita per l'ideal

Agustí Barrera i Puigví
(Grup d'Historiadors Jaume Compte)

FULLS ARENYENCS DE

CULTURA

Núm. 13 - Abril 2022

Joan Grassot i Grivé

La lluita per l'ideal

Agustí Barrera i Puigví
(Grup d'Historiadors Jaume Compte)

Ajuntament d'Arenys de Munt

© AGUSTÍ BARRERA

© AJUNTAMENT D'ARENYS DE MUNT

Edita: Ajuntament d'Arenys de Munt

Disseny gràfic i serveis editorials: carlessaiz.cat

1a edició: abril 2022

Dipòsit legal: B 9355-2022

Fotografia coberta: Visita del ministre d'Afers Exteriors espanyol,
Serrano Suñer, a Berlín l'any 1940.

«...i ens fan forts la manca i la nit
mentre esperem que els nombrosos herois creixin
en llurs bressols de bronze...»

Friedrich Hölderlin (1770-1843)

Introducció

Preservar la memòria històrica és una obligació moral de la nostra època i per aquest motiu, conscients de la responsabilitat que tenim els ajuntaments, en el Ple municipal de gener de l'any 2018 es va aprovar per majoria absoluta la creació de la Comissió de la Memòria Històrica d'Arenys de Munt. L'objectiu d'aquesta comissió és preservar i salvaguardar la nostra història i la nostra identitat per fer-ne divulgació i estudi i recuperar-la de l'oblit, fruit de tants anys de franquisme, que va intentar anorrear el nostre passat.

Aquesta comissió, formada per diferents membres, d'entre els quals l'Agustí Barrera, ha de servir també com a eina de dignificació i record per a les persones que han estat víctimes de guerres o represaliades polítiques i ideològiques.

Una de les primeres decisions d'aquesta comissió, que va posar-se a treballar de seguida, es va concretar el juliol del mateix any, on el Ple va aprovar una moció per demanar la col·locació d'una llamborda Stolpersteine en memòria de Joan Grassot i Grivé, regidor de l'Ajuntament d'Arenys de Munt i exterminat al camp de concentració de Mauthausen-Gusen.

Amb la publicació d'aquest llibre de l'Agustí sobre Joan Grassot i Grivé, escrit el 2006, tanquem el compromís de l'Ajuntament d'Arenys de Munt amb ell, home de fortes conviccions i gran coneixedor de la història del segle XX, i donem continuïtat a la col·lecció Fulls Arenyencs de Cultura. Barrera recupera de l'oblit un arenyenc que va ser exterminat per les seves idees polítiques i per la seva defensa del poble català; des de la meua condició de regidora de l'Ajuntament d'Arenys de Munt i en nom de tots els

homes i dones que han siguts càrrecs electes municipals, volem honorar Joan Grassot i Grivé, i aquest llibre és una eina imprescindible per a la reparació històrica de la seva figura.

Conèixer la nostra història contribueix al nostre creixement com a persones i condiona el nostre present per poder construir un futur millor.

Tònia Vila i Paituví
Regidora d'Educació i Cultura

Prefaci

«Mai no és vençut un poble
quan té consciència de si mateix.»
Jaume Vidal i Alcover (1923-1991)

Em sembla molt escaient la publicació d'aquest Full Arenyenc de Cultura, perquè el seu contingut fa referència a l'extermini al camp de Mauthausen-Gusen (Àustria), el 31/3/1941, de Joan Grassot i Grivé, militant del PSUC i membre del Comitè Popular Antifeixista d'Arenys de Munt. Ell fou un dels 1.800 catalans morts en aquest camp, per la seva condició de lluitador antifeixista.

Ara, en un moment històric de canvi de cicle, com en els anys d'entreguerres el fantasma del feixisme, del nazisme, s'ha desvetllat i recorre Europa i la resta del món. El feixisme espanyol no fou derrotat militarment el 1945, com sí que ho foren els seus homòlegs italià i alemany. Aquest fet, junt amb una Transició que, de fet, fou una transacció a la baixa que va permetre el reciclatge dels franquistes de sempre, que de la nit al dia es transformaren en «demòcratas de toda la vida», seguint així dins l'engranatge de l'Administració democràtica.

Un pacte entre els vencedors de la guerra i una oposició delerosa d'ocupar institucions i poltrones no ha permès fer net dels quaranta anys de feixisme franquista, que ara torna a ensenyar l'orella de forma amenaçadora, recuperant vells discursos arnats, ara disfressats amb un llenguatge progre embolcallat d'un radicalisme buit de contingut i suposadament innovador.

El comunista sard Antonio Gramsci (1891-1937) va escriure: «Quan el vell món es mor i el nou triga a aparèixer, entremig sorgeixen els monstres». Podem considerar que el neonazisme i

les seves variants formen part de la consideració que ha fet A. Gramsci sobre els canvis de cicle històrics.

El feixisme apareix en períodes de transformacions històriques. De fet, és l'eina que utilitza el capital quan veu perillar la seva hegemonia cultural i els seus interessos econòmics i polítics. El feixisme històricament ha fet la feina bruta de control del carrer, que d'acord amb les lleis de la democràcia parlamentària aquesta no podia fer; així, el feixisme esdevé, políticament, el gos guardià del capitalisme. Si estudiem l'ascens del nazisme i el feixisme, ens adonarem que d'aquesta manera va funcionar la pujada del feixisme a l'Europa dels anys 1920 i 1930.

Una vegada més, la gran mestra, la història, ens ensenya a entendre el present, estudiant el passat, i ens permet fixar les línies d'acció per planificar el futur.

Agustí Barrera i Puigví

Objectiu del treball

Aquest treball vol recuperar la memòria històrica de Joan Grassot i Grivé de l'oblit. El militant de la Unió Socialista de Catalunya (USC) i després del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), el representant d'aquest partit al Comitè Popular Antifeixista d'Arenys de Munt, el regidor de Transports primer, i de Transports i Cultura en els dos primers Consells Municipals d'Arenys de Munt. El combatent de l'Exèrcit Popular de la República, l'exterminat al camp de Mauthausen (Gusen 31/3/1941), el marit d'Esperança Roig Ordejig i el pare de dues filles, la Núria (17/10/1933) i la Ramona (26/1/1935), un pobletà com nosaltres, que ben segur que, en un moment o altre, passejà per la Riera o admirà la bellesa del paisatge tot caminant cap a Sobirans.

Creiem que és un acte d'estricta justícia històrica que el poble d'Arenys de Munt el recordi com a un representant del poder local i una persona que fou exterminada per la seva coherència política, per la seva lluita anticapitalista, en defensa de l'alliberament nacional i social del poble català. En aquest sentit volem recordar que el diumenge 30 de juny de 2002 el Moviment Arenyenc per a l'Autodeterminació (MAPA), amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Arenys de Munt, celebrà un acte d'homenatge i de record a Joan Grassot¹. Hi assistiren el periodista David Bassa, que presentà el seu llibre *Memòria de l'infern*; la professora Rosa Toran, que parlà del seu llibre *Vida i mort dels republicans als camps nazis*; Joan Escuer, com a president de l'Amical de Mauthausen, junt amb Enric Marco de l'Amical. Agustí Barrera va fer unes consideracions sobre la trajectòria política de J. Grassot i la necessitat que la seva memòria fos recuperada per la institució de poder local més

¹ Diari *El Punt*, dimarts 2 de juliol de 2002.

representativa i propera al pobletà, l'Ajuntament, atès que en formà part durant quinze mesos, abans d'ésser mobilitzat. A l'acte hi assistí la seva filla Ramona, que, emocionada, rebé un ram de flors de part dels organitzadors de l'acte.

El poble d'Arenys de Munt té un deute de triple reconeixement amb J. Grassot: com a català exterminat pel nazisme, com a arenyenc i com a representant de la corporació municipal. Creiem que caldria honorar-lo com cal, així com les víctimes de la guerra del 1936-39, un total de 96, les mortes al front i el resultat de la repressió durant la guerra i la postguerra². Pensem que, després de setanta anys d'oblit, ja toca de recordar aquells joves que marxaren al front a defensar el Govern català, la classe treballadora i Catalunya. Un monòlit amb els noms de les 96 víctimes seria una solució justa per recuperar part de la nostra història local i nacional. Sembla que, a iniciativa de l'Ajuntament d'Arenys de Munt i del Col·lectiu pel Museu Arxiu del poble, es farà realitat el monòlit d'homenatge i record als morts de la guerra del 1936 i la posterior repressió.

«La història és l'únic mestre infal·lible.»
Rosa Luxemburg (1870-1919)

² Barrera, A.; Forn, F. *El cost humà de la guerra de 1936 a 1939 a Arenys de Munt*. Arenys de Munt: Ajuntament d'Arenys de Munt, 2005. (Fulls Arenyencs de Cultura; 9)

Mètode de treball

Hem treballat en tres eixos de recerca: la consulta de les fonts primàries a l'Arxiu Històric Municipal d'Arenys de Munt (AHMAM), fonamentalment el llibre d'actes número 17, que abasta del 25/9/1935 fins al 29/4/1937, i el número 18, que correspon al període del 16/5/1937 fins al 25/12/1938.

La consulta a la bibliografia general, especificada al final del llibre per tal de contextualitzar l'època i la seva trajectòria política, ajuda a entendre el sentit general de l'obra.

La seva filla Ramona Grassot no ha volgut parlar del seu pare perquè li resulta massa angoixant; una llarga postguerra sense el pare i, essent filla de roig, fou una experiència que només el seu record ja li produeix dolor. Del seu pare en té una memòria boirosa: ella tenia només sis anys quan fou exterminat; la seva mare li transmeté alguns records de com era ell.

Es tracta, doncs, de recuperar el perfil humà i polític de Joan Grassot, mitjançant sobretot l'estudi de les seves intervencions a les sessions del Comitè Popular Antifeixista i després del Consell Municipal. Alhora, podrem treure alguna pista de quina fou la línia política del PSUC al poble durant aquest període.

«La crisi apareix quan allò vell no acaba
de morir i allò nou no acaba de néixer.»
Bertolt Brecht (1898-1956)

Sobre la memòria històrica

S'ha discutit, teoritzat, definit el concepte de memòria històrica com la recuperació de la memòria marginada, la memòria que no va formar part de la història oficial dels vencedors. Els estudiosos del tema, des de diverses branques del coneixement, com la psicologia o la neurologia, han parlat de la selectivitat d'aquesta memòria, de com recull alguns fets i altres els obvia.

A Catalunya i la Península, ha sorgit un ampli debat teòric que ha potenciat el concepte i ha fet que aquest, fins i tot, arribés a sectors amplis de la societat. Per a nosaltres, sense desestimar el debat enriquidor i generador d'idees, el que ens sembla que pertoca és donar veu als qui durant quaranta anys, amb la dictadura, no en tingueren. Després, amb una peculiar Transició, no es procedí a la depuració dels òrgans polítics, militars, judicials, policials, administratius que col·laboraren amb la dictadura franquista, en funció d'uns determinats pactes i claudicacions fets de sotamà. Tampoc els vençuts tingueren accés als *media*, a la difusió de la «seva» memòria, perquè aquella no era una memòria políticament correcta; no era la memòria hegemònica oficial.

Al nostre entendre, cal parlar i recuperar una memòria que s'intentà esborrar durant els quaranta anys de la dictadura i els de després, amb una autonomia amnèsica. No només es va intentar esborrar la memòria de la repressió, dels seus aspectes més sagnants i cruels, sinó que fins i tot, en una maniobra de confusionisme ideològic, es va intentar ficar en un mateix sac víctimes i botxins.

Considerem que potser un dels elements més importants és el de recuperar la memòria de les conquestes obreres i les transformacions econòmiques del període 1931-1939; la lluita del moviment obrer

pel control del poder econòmic i polític. Pensem que pot ésser una font d'ensenyament.

És a dir, del que es tractaria seria de recuperar de l'oblit un passat incòmode, per tal de conèixer l'abast de la repressió i honorar aquells vençuts (afusellats, exiliats, torturats, empresonats) que fins ara no han tingut cabuda a la història oficial.

El silenci no és la solució; cal conèixer els fets, per cruels que siguin. L'únic tractament de les ferides de la guerra i la dictadura que resten latents en el si de la societat catalana és l'anàlisi de la veritat dels fets, i només quan sigui factible la justícia reparadora serà possible l'oblit; si no, una vegada més tancarem la ferida sense haver-la desinfectat i, per tant, sense possibilitat de guariment.

La memòria històrica defineix la nostra identitat més immediata; quins fets històrics van passar que han condicionat el nostre present. No és acceptable l'amnèsia històrica en nom d'un oblit conciliador, que no recuperi la veritat, per poder girar full d'una vegada per totes.

La por de perdre privilegis econòmics i polítics per part dels grups dominants, junt amb la voluntat d'ofegar les nacions perifèriques de l'Estat —Euskal Herria, Galícia, Catalunya (PPCC)—, va ser la causa principal d'un cop d'estat que generà una guerra d'extermini i la instauració d'un règim feixista, que alguns estudiosos han qualificat com la «Guerra dels Quaranta Anys», en el sentit que la guerra del 1936-39 fou una guerra de classes, els guanyadors de la qual mantingueren durant tota la dictadura, i més enllà amb el neofranquisme, aquesta situació de confrontació.

Durant setanta anys, a l'Estat hi ha Catalunya només ha estat present la memòria dels vencedors de la guerra del 1936-39 i la desmemòria del vençuts. La Transició ratificà aquesta situació; el pacte de silenci imposat durant la Transició fou una de les condicions imposades pels vencedors de la guerra per tal de seguir mantenint la seva hegemonia. Es tractava que «no s'alterés l'ordre natural

de les coses», que després de la mort del dictador, com s'havia anunciat, tot quedés «atado y bien atado», tal com ha passat.

Una política que homenatgés les víctimes de la repressió podria generar una demanda de responsabilitats que qüestionés les bases del poder, dels franquistes reciclats a demòcrates de tota la vida; es tractava d'imposar l'oblit. El franquisme no ha estat derrotat militarment; els responsables dels afusellaments, les tortures, els judicis, els desterraments, de crims contra la humanitat no han estat jutjats. No han tingut el seu tribunal de Nuremberg (1947), com en el cas alemany.

El franquisme, un dels quatre feixismes europeus més importants a l'època, no ha rebut una condemna política clara des de les institucions, llevat del text de condemna del règim franquista emès per l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa a París el 17 de març de 2006. Així doncs, com a resultat d'haver volgut tancar un període tan llarg i cruel en fals, el de la dictadura, sense fer-ne una anàlisi seriosa, condemnar els botxins i reivindicar les víctimes, s'ha desfermat en els medis acadèmics i entre els familiars dels immolats el desig de saber la veritat històrica fins ara amagada durant setanta anys: on són enterrats els seus familiars, el pare, el germà, el marit, etc. Les exhumacions de diverses fosses comunes han posat al descobert la veritable dimensió de la repressió: es parla de 30.000 víctimes que fins ara no havien estat comptabilitzades. En paraules del reconegut historiador Paul Preston, especialista en el franquisme, es pot parlar d'un veritable holocaust.

És necessari recuperar la memòria dels vençuts tot i la voluntat de l'oblit, el silenci autoimposat de l'oposició oficial i la domesticació, l'anestèsia de la memòria, que fomenten uns mitjans poc plurals al servei de la veritat oficial.

A partir de les consideracions exposades més amunt, i davant d'una història «oficial», ha sorgit la necessitat, el concepte, de la recuperació del que realment va passar (la història amagada), la memòria històrica, que la professora i sotspresidenta de l'Amical

de Mauthausen, Rosa Toran³, defineix com «aquell discurs que ha transformat el llegat individual en col·lectiu i que forma part o identifica un col·lectiu o grup social, a partir de la recreació de part del seu passat, amb la finalitat de transmetre'l i preservarlo».

Volem remarcar, en aquest sentit, els intents d'esborrar la memòria històrica pròpia (la història nacional), per tal de considerar el caràcter definitiu i irreversible del patró unitari espanyol que se'ns vol imposar.

En aquest camí ple d'entrebancs de la recuperació de la memòria, volem fer esment del que representà com a símbol de la repressió el Camp de la Bota, un indret situat a la platja tocant a Sant Adrià, molt a prop de la desembocadura del riu Besòs. Allà, des del 15 de febrer del 1939 fins a l'any 1952, afusellaren 1.730 persones, que després eren llençades al Fossar de la Pedrera, al cementiri de Montjuïc.

L'Associació Pro-Memòria als Immolats per la Llibertat a Catalunya s'ha responsabilitzat de la gestió del Fossar de la Pedrera i ha dut a terme una tasca meritòria, fent les gestions per tal de dignificar les tombes dels immolats, junt amb la del president Lluís Companys, com a símbol d'aquesta Catalunya resistent.

Al País Valencià, al camp de tir de Paterna, Horta, foren afusellades 2.238 persones, entre elles el dirigent de la CNT Joan Peiró i Belis (1887-1942), mataroní d'adopció i un dels impulsors de la Cooperativa del Forn del Vidre, nomenat ministre d'Indústria en el govern de Largo Caballero, el novembre de 1936.

El doctor Joan Baptista Peset i Aleixandre (1886-1941), metge i polític, fou rector de la Universitat de València (1932-1934). Afusellat a Paterna, és un exemple de l'extermini de l'intel·lectual

³Toran, R. «Sobre l'ús de la memòria. Democràcia, ciutadania i arxius». *Segones Jornades d'Educació, Arxius 6-7, setembre 2005*. Barcelona: ICE de la UB, 2006.

crític compromès amb el procés de recuperació nacional. El cop d'estat dels militars tenia com a un dels seus objectius l'eliminació de la dissidència ideològica i política, i de fet ho aconseguiren.

En la recuperació de la memòria històrica de les víctimes de la guerra de 1936 a 1939 i del franquisme, cal, al nostre entendre, recuperar la trajectòria vital i política de les persones i les seves idees, per les quals foren afusellades, empresonades o s'hagueren d'exiliar. En els sumaris, sentències i llistes de béns confiscats trobem valuosa informació de fonts primàries.

Les dictadures militars de Sud-amèrica dels anys setanta (Xile, l'Argentina, l'Uruguai) són un exemple clar de l'eliminació física de sectors d'aquestes societats que, pel fet de tenir plantejaments de reforma social, de redistribució de la riquesa o anticapitalistes, foren assassinats per tal que les classes hegemòniques, amb el vistiplau de l'Església i l'exèrcit, poguessin mantenir la seva situació de supremacia econòmica i política.

«Tota política que no fem nosaltres
serà feta contra nosaltres.»
Joan Fuster (1922-1992)

L'Arenys de Munt dels anys trenta

L'Arenys de Munt dels anys trenta⁴ estava format per un poble d'uns 3.200 habitants, que vivien bàsicament del conreu de la terra, sobretot la vinya i algun arbre fruiter, i el tèxtil, amb vuit fàbriques: Can Guasch, Can Soterias, Can Mateu, Can Culubret (Vda. Soler) i Can Colomer (la Grober), entre d'altres. Arenys de Munt tenia una vida política força activa: hi havia la Unió de Rabassaires (UR), el Centre Català Republicà (adherit a ERC) i la Unió Socialista de Catalunya (USC), que formaven la Unió d'Esquerres, hegemònica al poble, i la Lliga Regionalista, representant de la dreta, que a Arenys de Munt actuava sota el nom d'Unió Catalana (1930) i més tard d'Unió Catalana Republicana (1932).

L'any 1933 trobem el primer senyal de l'existència de la Unió Socialista de Catalunya al poble, en una llista on consten els noms d'onze militants i la quantitat que ha donat cadascú per a la construcció de la biblioteca popular. La funció d'aquesta seria «esdevenir un fogar de cultura que organitzés debats, conferències, comentaris de llibres, etc.». Entre els onze noms hi ha el de Joan Grassot.

Els noms de la llista són: Ramon Paituví, Modest Soler, Antoni Roquet, Antoni Salvà, Antoni Ribas, Josep Colomer, Joan Grassot, Martí Bosch, Antoni March, Antoni Soler i Emili Vila. El total de pessetes recollides fou de vint.

La USC fou una organització política constituïda el juliol de 1923 a Barcelona, formada per afiliats de la Federació Catalana del PSOE que se'n separaren i per republicans catalanistes. El seu objectiu era crear una organització socialista d'arrel catalana, no sotmesa a les servituds polítiques sucursalistes, en un intent de fer una síntesi

⁴ Forn, F. *Petita història d'Arenys de Munt*. Arenys de Mar: Els Llibres del Setciències, 1999.

entre les reivindicacions del moviment obrer i les nacionals. Als anys trenta, la USC arribà a tenir uns dos mil militants a tot el Principat, dels quals mil eren de Barcelona ciutat. La USC es constituí com a secció local el 1932, amb la seva seu a la rambla Francesc Macià, n. 70 (aquesta era la llar del mestre Joan Corrales Miralles). Tenia uns vint-i-tres afiliats. Al segon congrés de la USC, la secció local hi enviarà dos delegats.

El novembre de 1923 aparegué el setmanari *Justícia Social*, com a portaveu del grup. La tàctica propugnada per la USC, els primers anys de la dictadura, consistia a impulsar un front únic de socialistes, comunistes i anarquistes. La USC, l'abril de 1931, participà en les candidatures d'ERC.

Foren Joan Comorera i Estanislau Ruiz i Ponseti els qui s'encarregaren d'organitzar el partit. Tres anys més tard, participaren en la formació de l'Aliança Obrera i, per tant, en els Fets del Sis d'Octubre del 1934, al costat del Govern català. El juny de 1936 es fusionaren les Joventuts Socialistes de Catalunya, la branca juvenil conjunta de la USC i del Partit Català Proletari, amb les Joventuts Socialistes Unificades; el resultat foren les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya (JSUC).

El poeta Domènec Perramon⁵ era militant de la USC. Hom pot suposar que, en fusionar-se la USC en el PSUC, en passà a formar part; això explicaria que fos destinat durant la guerra a l'Escola de Capacitació de Comandaments, amb servei en el Comissariat Polític, una àrea de l'exèrcit sota la influència del PSUC/PCE.

El 23 de juliol de 1936, la Unió Socialista de Catalunya, la Federació Catalana del PSOE, el Partit Comunista de Catalunya i el Partit Català Proletari s'uniren per formar el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)⁶, un partit basat en els principis

⁵ Perramon, D. *Nova antologia poètica*. Arenys de Munt: Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt, 1998.

⁶ Martín Ramos, J. Ll. *Els orígens del Partit Socialista Unificat de Catalunya (1930-36)*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1977.

del marxisme-leninisme i de l'internacionalisme proletari, que fou durant un breu període de temps la Secció Catalana de la Internacional Comunista, com a reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya.

El PSUC, que tingué el suport de la URSS i del bloc de països socialistes després de 1945, representà un desafiament a l'hegemonia política de l'anarcosindicalisme en el si del moviment obrer i en la correlació de forces existent fins aleshores a Catalunya, durant el temps de la guerra i després, durant la resistència a la dictadura. El seu paper polític fou cabdal, tot i que a inicis dels anys seixanta acusà les contradiccions de les posicions reformistes i dissidents, que es començaven a fer evidents entre els militants dels partits comunistes europeus i, de forma tímida, en el si del bloc dels països socialistes.

En el setmanari *Justícia Social* d'1/5/1936 podem llegir la següent nota:

En la darrera Assemblea General, celebrada per la Secció de la Joventut Socialista de Catalunya, Secció d'Arenys de Munt, fou elegit el següent Comitè Directiu:

Secretari General.- Josep Roig
Comptador.- Josep Torres Colomer
Dipositari.- Antoni Roig Ordeig

La Secció té el domicili social al carrer Galan i Garcia, núm. 17, Arenys de Munt.

En la darrera Assemblea General, celebrada per la Secció d'Arenys de Munt, fou elegit el següent Comitè Directiu:

Secretari General.- Joan Grassot Grivé
Dipositari.- Martí Bosch
Comptador.- Jaume Bosch Fornaguera

La Secció té el domicili social al Carrer Galan i Garcia, núm. 17, Arenys de Munt.

A Arenys de Munt el PSUC estava molt ben estructurat, junt amb la UGT, aleshores sota control comunista. El seu secretari general fou Joan Soler i Pelegrí, dirigent de la UGT, mort al front d'Aragó (11/10/1937). El PSUC organitzà força mítings al poble; la seva implantació es produí més per raons de xarxa familiar i de coneixença que no pas ideològiques. Així, veiem que en Josep i l'Antoni Roig i Ordeig, del comitè directiu de la USC, són els germans de l'Esperança Roig i Ordeig, muller de Joan Grassot; es casaren l'11/6/1933 i, per tant, cunyats seus. Que Joan Grassot, d'una família d'hisendats rics de Barcelona, es casés amb una pagesa pobra, i a més a més es fes comunista, fou mal rebut per la seva família, que se'n distancià.

A Arenys de Munt comprovem com, en un model de societat de tipus agrari poc desenvolupada, la política no es pot aïllar analíticament del parentiu, la religió o els grups d'edat, perquè aquestes instàncies són precisament les institucions a través de les quals es manifesta el poder i l'autoritat. La relació de parentesc en una societat endogàmica com la de l'Arenys de Munt de l'època és el canemàs de l'organització política.

La secció femenina de les JSU tenia una importància notable en un poble on, com en tota societat agrària, el paper de la dona era el pal de paller de l'estructura familiar.

«La llibertat no és cara per escassa,
sinó escassa perquè s'ha de guanyar.»
Joan Salvat Papasseit (1894-1924)

La seva activitat política a l'Ajuntament

Joan Grassot formà part del Consell Popular Antifeixista, que durà des del 25/7/1936, amb l'inici de la guerra i la revolució, fins a la constitució del primer Consell Municipal el 2/12/1936. Aquest primer Consell Popular Antifeixista estava format per tres representants del PSUC i tres de la CNT. El seu president, Miquel Calafell i Cruanyes, era també de la CNT. Ens trobem amb una inusual presència dels comunistes que no es produeix en altres indrets del Principat ni dels Països Catalans, ni correspon a la correlació de forces polítiques existent en aquells moments a Catalunya.

Joan Grassot es fa càrrec de la Regidoria de Transports del 2/12/1936 al 9/1/1937, en representació del PSUC. Del 9/1/1937 al 21/10/1937, segueix encarregant-se de la mateixa Regidoria de Transports i de la de Cultura. El 17 de setembre de 1937 és mobilitzat i marxa al front de guerra.

Grassot forma part del Comitè com a resultat de la seva militància política i també pel fet d'haver-se integrat al poble, d'ésser-ne un més. Contribuí a aquest fet el seu casament l'11/6/1933 amb l'Esperança Roig Ordeig, nascuda el 27/11/1908 a Arenys de Munt, que vivia al carrer Sant Pau, núm. 3. Ell era nascut el 13/8/1909 a Sant Gervasi (Barcelona) i vivia en aquella data al carrer Vell, núm. 13, segons consta al llibre 11, foli 13 del Registre Civil de casaments.

El seu pare, Víctor Grassot Clarà, moriria de nefritis crònica el 20/12/1937 a la seva llar a rambla Francesc Macià, núm. 5, a l'edat de 73 anys, i deixaria un únic fill, segons consta al llibre 17, foli 150 del Registre Civil d'òbits.

La primera referència oficial que trobem a la nova situació, creada com a resultat de la revolta fallida dels militars, és al llibre d'actes núm. 17 de l'Ajuntament d'Arenys de Munt (AHMAM), foli 66. Transcrivim:

A la Casa de la Vila, essent les onze hores del dia vint-i-cinc de juliol de 1936, havent-se personat en aquest local el Comitè Popular Antifeixista, constituït a conseqüència del moviment revolucionari promogut per l'alçament militar del dia 19 de juliol, procedeix a fer-se càrrec d'aquest ajuntament i fa constar que l'última acta transcrita al llibre és la de 3 de juliol de 1936, no figurant les signatures de cap dels regidors. Els documents i esborranys que són trobats dintre del llibre d'actes són curosament guardats amb un plec. S'estén la present diligència als efectes ulteriors, que jo, el Secretari del Comitè, certifico.

El Secretari: M. Domingo. Pel Comitè: Joaquim Banchs, Ramon Salvà, Roc Martí, Miquel Calafell [CNT] Joan Lleonart, Andreu Framis, Joan Grassot [PSUC].

De manera equilibrada, el sindicat CNT i el PSUC s'equiparen en representants: tres cadascun. Miquel Calafell actuava com a president del Comitè Popular Antifeixista.

A Catalunya en general i sobretot a Barcelona, la revolta de l'exèrcit fou vençuda per les forces d'ordre públic al servei del Govern català (Guàrdia d'Assalt, Mossos d'Esquadra i la Guàrdia Civil), que a darrera hora es decantà per la legalitat vigent, més grups d'obriers armats que col·laboraren amb els cossos armats del Govern català. Aquests grups d'obriers armats, després d'haver batut l'exèrcit, no lliuraren les armes, perquè entenien que aquestes eren la garantia del procés revolucionari que la revolta fallida dels militars havia desfermat. Així, mitjançant l'aparició de la figura del comitè, apareix al llarg i ample de Catalunya una forma de contrapoder, un poder revolucionari, amb infinitat de comitès locals, a cada poble i ciutat, molts d'ells amb majoria de militants de la CNT-FAI. Amb la gairebé

dissolució de l'estructura organitzativa de l'Estat o, si més no, el seu afebliment de forma sensible, el comitè, en els pobles i ciutats, s'encarrega de fer funcionar els proveïments, l'ensenyament i tot el que afecta la vida col·lectiva.

A Barcelona, el 21 de juliol, es constitueix el Comitè Central de Milícies Antifeixistes de Catalunya (CCMA), format per representants de les vuit organitzacions: UGT, CNT, ERC, FAI, PSUC, Acció Catalana, Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) i Unió de Rabassaires (UR).

Fins a la seva derogació el 4 d'octubre de 1936, el CCMA serà de fet l'òrgan màxim de poder a Catalunya. En aquesta data, la seva existència es considera innecessària, perquè la CNT-FAI decideix entrar a formar part del Govern de la Generalitat.

A partir del decret de la Conselleria de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya amb data de 9 d'octubre de 1936, de creació dels consells municipals, desapareix la figura del comitè. Aquests consells municipals havien d'ésser una representació de totes les forces polítiques i sindicals. En la majoria dels casos, els antics representants dels anteriors comitès entren a formar part del consell municipal; és el cas d'Arenys de Munt.

Relacionat amb el que hem escrit més amunt, transcrivim del llibre d'actes 17, foli 79 (darrere), 8/1/1937:

El president dóna compte de la visita realitzada fa uns dies per una comissió de la Conselleria de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya, qual motiu fou intentar que el Consell Municipal sigui constituït subjectant-se a les normes dictades amb decrets per la Generalitat de Catalunya [decret 9/10/1936 de la Conselleria de Seguretat Interior], i explicà detalladament la manera de portar a cap aquest afer, precisant de celebrar una sessió especial, regularitzant així la vida municipal, proposant que demà, dia nou, es tornés a reunir el Consell, sols i exclusivament per aquest assumpte. Així queda acordat fixar l'hora de la reunió a les vuit del vespre.

La segona referència que trobem al llibre d'actes del Consell Municipal és cinc mesos després del 25/8/1936, amb data 2/12/1936, que correspon al llibre 17, foli 67: pas del Comitè Popular Antifeixista al Consell Municipal. Transcrivim:

Arenys de Munt. A dos de desembre de 1936.

Essent l'hora de les nou del vespre, es constitueix el Consell Municipal a la Casa de la Vila, en sessió extraordinària, sota la presidència del Jutge Popular, company Valentí Pascual Cuesta, amb l'assistència dels Consellers electes en la reunió oficial dels representants dels sectors sindicals d'aquesta localitat, que al marge s'esmenten, prèviament convocats pel dit Jutge Popular, d'acord amb el disposat pel Decret de la Generalitat de Catalunya del 9 del passat mes d'octubre, i assistint-hi també l'infrascrit secretari accidental, el Sr. President declara oberta la sessió.

Presidència:

Valentí Pascual Cuesta.- Jutge Popular

Representants CNT:

Miquel Calafell Cruanyes, Ramon Salvà Casals, Francesc Sarlat Solà, Roc Martí Huguet, Joaquim Banchs Vilà, Francesc Mora Bigorra.

Representants PSUC:

Joan Molina Carpena, Joan Grassot Grivé, Joan Lleonart Ferran, Andreu Framis Trias, Josep Roig Ordeig.

Secretari Accidental:

Josep Mª Domingo Albert.

Abans de deixar constituït el Consell Municipal, el Jutge Popular fa l'observació que no ha convocat l'Esquerra Republicana de Catalunya d'aquesta localitat per indicació dels esmentats organismes sindicals, que consideren que l'Esquerra no té dret a col·laborar en el Consell Municipal, ja que els seus dirigents d'aquesta localitat, el dia 19 de juliol, fugiren fins haver travessat la frontera de França, i els altres components es quedaren a casa seva,

i que fins a la data no han col·laborat en cap concepte amb el Comitè de Milícies Antifeixistes d'aquesta localitat, que fins a la data ha portat tota la marxa de la població, cosa que es pot demostrar amb proves.

Tot i que els fets exposats en la sessió d'aquest Consell Municipal són certs, tal com reconeixen els mateixos protagonistes, cal entendre la situació de por en la qual es vivia després de la repressió dels Fets del Sis d'Octubre del 1934, més de 3.200 empresonats a tot el Principat, per poder explicar la reacció dels que fugiren, deixant enrere les seves obligacions com a dirigents polítics.

El sis d'octubre de 1934 a Arenys de Munt, com en molts d'altres indrets de la Catalunya Principat (Mataró, Badalona, Lleida, Granollers, Girona, Sabadell, Vic), seguint l'exemple del President Lluís Companys, proclamaren l'Estat Català de la República Federal. A Arenys de Munt, en aquesta data, els militants de la USC i d'ERC es manifestaren a la Riera i recorregueren alguns carrers del poble: Esteve Capella, d'Estat Català, portava una bandera estelada, i Joan Leonart, de la USC, una bandera vermella. Des del balcó de l'Ajuntament, el batlle, J. M. Soler «Martí Basí», d'ERC, proclamà l'Estat Català.

Després de la declaració de l'estat de guerra, els membres de l'Ajuntament foren detinguts, acusats d'«auxilio a la rebelión». El 15 de setembre de 1935 foren jutjats per un tribunal militar i condemnats: J. M. Soler a dos anys de presó; el tinent d'alcalde Ramon Paituví a un any; Joan Leonart, Salvador Roig i Esteve Capella són condemnats a sis mesos i un dia. En aquest judici actua com a fiscal el comandant Enrique de Querol y Duran, que després actuà com a fiscal en la paròdia de judici que condemnà a mort el president de la Generalitat Lluís Companys.

Vistos aquests precedents, és explicable des d'un punt de vista humà que una situació de pànic, en saber que el Vuitè Regiment d'Artilleria Lleugera de Mataró s'havia afegit als revoltats, els fes prendre la decisió de fugir, faltant al seu compromís polític.

La primera intervenció de Joan Grassot com a conseller de Transports és en data de 10/12/1936. Llibre d'actes 17, foli 72; transcrivim:

A proposta del Conseller de Transports i atesos els seus raonaments, el Consell Municipal acorda per unanimitat procedir a la municipalització dels serveis de transports d'aquesta localitat, procedint immediatament a la incautació dels mateixos, essent els autos incautats indemnitzats amb el seu valor actual als propietaris, prèvia valoració dels mateixos, feta d'acord amb el Consell Municipal o bé, en cas de desavinença, feta per un tècnic que oportunament es designi; qual quantitat valorada es farà efectiva dintre de les possibilitats econòmiques que disposi aquest Consell Municipal.

Neixen els Serveis de Transports Col·lectivitzats CNT-UGT, que instal·laren el seu garatge i taller de reparacions a l'edifici de l'antiga parròquia.

Veiem com el concepte de propietat ha variat; s'imposa com a conseqüència del procés revolucionari que s'està vivint la idea de la propietat col·lectiva, que respon a les necessitats del conjunt de la població. En darrer terme, del que es tracta és d'avantposar les necessitats socials al dogma de la propietat privada o les lleis del mercat. En tot procés de transformació social profund, és a dir revolucionari, es compleix aquesta norma; en aquest sentit, ens sembla paradigmàtic el paràgraf que segueix:

A proposta del Conseller d'Agricultura, s'acorda per unanimitat la Municipalització i incautació de la propietat agrària i forestal dels terratinents Pilar Bellsollell Rovira, Joaquim Borrell Colomer i Josep Mª Goitisolo sense indemnització, per ésser desafectes al Règim.

En data 22/12/1936, llibre 17 foli 73, trobem una altra intervenció de J. Grassot:

El Conseller de Transports detalladament dóna compte dels treballs realitzats per la col·lectivització de trànsit rodat d'Arenys de Munt,

serveis públics de transports i tot, quan calgui per a la nova estructuració econòmica nacional, i entén que és necessari centralitzar el garatge pels autos, camions i demés vehicles del local de l'antiga església, per concórrer la circumstància d'estar situat al centre del poble i existir-hi una plaça, pel qual afer demana el parer i cooperació del Conseller de Treball.

Foli 73, darrere:

El Conseller de Transports proposa que siguin canviats els noms dels carrers, oferint la suggerència següent:

- Carrer Sant Martí: Bonaventura Durruti⁷
- Sant Josep: Primer de Maig
- Sant Pau: Francesc Ascaso⁸
- Sant Antoni: 19 de Juliol
- Capellans: Jaume Compte⁹
- Carrer Vall: Lina Òdena¹⁰

El 13 de gener de 1937, [a partir d'ara ll. (llibre) f. (foli)] ll. 17 f. 81, darrere, llegim:

El Conseller de Transports fa avinents alguns suggeriments, que són:

⁷ B. Durruti Dumange (1896-1936): líder anarquista, alineat amb el comunisme llibertari. Marxà al front d'Aragó amb una columna de milicians. Impulsà les col·lectivitzacions agràries i el Consell d'Aragó. Morí al front de Madrid a la Ciutat Universitària. És el símbol del revolucionari coherent amb les seves idees.

⁸ Francisco Ascaso (1901-1936): militant anarquista molt proper a B. Durruti. El 1927 fou un dels fundadors de la FAI. Morí a l'assalt a la caserna de les Drassanes el 18 de juliol de 1936.

⁹ Jaume Compte i Canelles (1897-1934): independentista català. Participà en el Complot de Garraf (1925) com a membre de Bandera Negra. Condemnat a cadena perpètua. El 1932 creà l'Estat Català-Partit Proletari. El sis d'octubre de 1934 morí al local del CADCI, defensant l'Estat Català proclamat pel president LL. Companys.

¹⁰ Lina Òdena (1911-1936): nascuda a l'Eixample barceloní, on els seus pares tenien una sastreria. El 1931 entrà a militar al PCC i més tard marxà 14 mesos a la URSS, a l'Escola de Formació de Quadres de Moscou. El 1933 fou nomenada secretària general de les Joventuts Comunistes de Catalunya. El 14 de setembre de 1936, a causa d'un error d'orientació, és detinguda en un control falangista, prop de Granada. Abans de caure presonera, se suïcida.

Proposa que els cotxes turismes de les organitzacions passin al Sindicat de Transports.

Després d'algunes deliberacions, queda acordat que les organitzacions estudiïn el cas, i en la pròxima sessió es determinarà el que calgui.

La necessitat dels automòbils per al transport de mercaderies, tasques de vigilància o el trasllat de persones aconsellà fer aquest suggeriment.

Al ll. 17 f. 84, darrere, amb data de 19/1/1937, hi llegim:

El Conseller de Transports manifesta que, tenint en compte el moviment que actualment existeix a la Plaça de Pi i Margall, per haver instal·lat el Garatge Central i taller de tot el trànsit rodat de la població a lo que era l'església, creu de necessitat el tallar l'arbre del centre de la banda dreta, del carrer Nou.

Ateses les raons exposades, i significant una millora pràctica, queda acordat de tallar l'esmentat arbre, i s'encarrega d'aquest afer al Conseller de Governació.

Ll. 17, f. 88, darrere, 16/2/1937:

El company Calafell exposa d'una manera molt detallada la necessitat de procedir al cobrament de lloguers, ja que en no realitzar aquests cobraments, la Caixa Municipal queda totalment minvada a tal extrem que no hi ha possibilitat, de cap de les maneres, de poder atendre el paorós problema de l'atur forçós, tan greu en aquesta vila; s'entén per tant que s'hauria d'acordar amb tota la urgència a procedir al cobrament, tenint en compte que, segons acord pres el dia 8 de gener proppassat, quedava Municipalitzada la propietat urbana, d'acord amb el projecte presentat pel Conseller Delegat d'Economia.

El company Grassot manifesta que la sindical que representa en aquest Consell, que és la UGT, està en el sentit que no s'ha de procedir al cobrament de lloguers.

Els companys Salvà, Banchs, Mora i Sarlat [de la CNT] entenen que procedeix estar d'acord amb lo manifestat pel President [CNT] i estan

de conformitat que es cobrin els lloguers, ja que la raó exposada és poderosa i no admet demora.

En canvi, els companys Roig, Framis i Lleonart [del PSUC] estan de conformitat amb lo manifestat per el company Grassot.

S'acorda sotmetre la decisió definitiva als propis llogaters, perquè ells mateixos decideixin si s'han de cobrar o no els lloguers, convocant-los a una assemblea general que es celebrarà el dia 18 proper a les 8 i 1/2 del vespre al local de casa Colomer.

Ens sembla important destacar d'aquest darrer paràgraf dos punts importants: el primer seria el de la municipalització de la propietat urbana, com a resultat de la col·lectivització de la propietat privada, que es produeix en totes les situacions de canvis revolucionaris; el segon és aquest exercici d'autèntica democràcia per la base, que és el fet de consultar als mateixos afectats quina creuen què és la solució millor. Creiem que aquests dos exemples són clars, sobre la profunditat dels canvis socials que s'havien produït després del juliol de 1936.

Aquest concepte de socialització de la propietat privada apareix en totes les situacions de revolució social, en les quals els canvis polítics i econòmics són profunds. Un exemple en seria la revolució bolxevic de 1917, és a dir, en processos revolucionaris, en el cas de la revolució catalana de 1936, el Decret de Col·lectivitzacions d'Indústries i Comerços de 24/10/1936 del Govern de la Generalitat és un exemple simbòlic de col·lectivització dels elements de producció. Aquest decret tingué un ampli ressò internacional pel que representava de conquesta social per al moviment obrer; és per això que servirà de model en alguns casos de construcció de règims polítics propers al socialisme autogestionari. Aquest seria el cas de la Iugoslàvia del mariscal Tito de l'any 1950; no oblidem que Josip Broz, proclamat cap de govern el maig de 1945, fou un dels responsables de les Brigades Internacionals i, per tant, pogué conèixer l'experiència col·lectivista catalana. La Cuba revolucionària de 1959 incorporà alguns elements del decret català de la Generalitat de Catalunya al seu ordenament econòmic, així mateix

com l'Algèria descolonitzada (1962). Veiem, doncs, com el decret del Govern català ha estat un exemple per a molts països que han avançat cap a la construcció del socialisme real.

Ll. 17 f. 94, 25/3/1937:

Respecte a les Escoles, el company Grassot, Conseller de Cultura, diu que mitjançant l'operació que té plantejada, sobre la venda a un comerciant de Badalona d'una partida de fusta i llenya, aconseguirà reunir unes pessetes suficients per cobrir les despeses que pot significar l'arranjament del material escolar i altres despeses per instal·lar al Nou Grup Escolar els alumnes que calgui, fins que quedi definitivament en ple funcionament.

Ll. 17 f. 98 (no hi ha la data de la reunió del Consell Municipal; correspondria a la realitzada entre el 5/4/1937 i el 29/4/1937):

El Conseller de Transports [J. Grassot, PSUC] i el Conseller de Proveïments [Roc Martí, CNT] mantenen un debat intens referent al compromís que el de Proveïments ha contret amb el Consell d'Aragó, consistent a facilitar-los quatre camions per anar a Madrid amb l'expedició que s'està organitzant.

S'arriba a la conclusió següent: 1r.- Cedir, com ja està acordat, un camió a Proveïments, les despeses del qual seran a compte d'aquell departament. 2n.- Que la compra feta pel Conseller de Proveïments quedi en ferm. 3r.- Enviar almenys un o dos camions per a la caravana organitzada pel Consell d'Aragó a Madrid i que de retorn vinguin carregats de blat en 15 tones que, conjuntament amb les 12 tones 250 kg que ja s'han aconseguit, serien 25 tones i pico, lo que faria que estiguéssim abastits per una llarga temporada.

Ll. 17 f. 100, 29/4/1937:

El company Grassot manifesta que, a prec dels elements que dintre del Consell Municipal representa, prega que, d'avui en endavant, les sessions que es celebrin siguin públiques, ja que això farà que els acords que es prenguin es compleixin més i que tinguin més publicitat ràpidament.

Es pren en consideració l'exposat pel company Grassot i en la pròxima sessió s'acordarà el que procedeixi.

Proposa així mateix que es publiqui un butlletí, on es publiquin els acords i estat de comptes del Consell Municipal i de les diferents Conselleries.

També el propi Conseller [J. Grassot] proposa que, estant formada en aquesta localitat una Cooperativa i que la vida econòmica deixa molt que desitjar, en treu que es podria aprofitar el local i el que ja està fet, donant-li vida les dues Sindicals [CNT-UGT], cercant com a forma de fer-ho la que es cregui més convenient, però encaminant a que tots els que vulguin entrar-hi ho puguin fer, aconseguint així uns avantatges globals, en benefici de tots.

Es passa a estudiar la creació de l'Escola de Dibuix, a proposta del Conseller de Cultura i aprofitant l'ofertament del ciutadà Ricard Molet, i s'acorda fixar l'edat d'entrada des dels tretze anys en endavant sense limitació; l'horari el fixarà d'acord el ciutadà Castellví, amb el Conseller de Cultura; la direcció dels cursos també serà fixada d'acord, i la matrícula serà de 20 pessetes per alumne i curs.

Ll. 18 f. 7, 22/6/1937:

El company Grassot, com a qüestió prèvia, i abans d'entrar en els demés assumptes esmentats a l'ordre del dia, diu que es veu precisat a presentar la dimissió dels elements que representen el PSUC, fonamentant-la en el fet que, diverses vegades, s'ha demanat a Secretaria la presentació dels Comptes Municipals, i tot i que han passat més de tres i quatre mesos, no s'ha aconseguit una sessió en la qual es donessin a conèixer els comptes i a la vegada, com que tampoc no es publiquen al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya els acords que es prenen, i atès que aquest estat de coses porta mal estat dins del Partit, això motiva la presentació de la dimissió dels càrrecs i el partit, aquest, si ho creu convenient, farà altra designació.

Ll. 18 f. 8, 22/6/1937:

El Conseller de Transports, d'una manera detallada, dóna compte de l'accident ocorregut el dia 14 dels corrents, amb motiu d'haver-

se calat foc a les existències de benzina del Garatge instal·lat a l'antiga Església en quantitat de 2.000 litres, del que afortunadament no s'ha de lamentar cap desgràcia, més que alguns lleus contusionats, i que havent-se començat a practicar les diligències judicials per tal d'esbrinar el que calgui, sobre els motius o possibles culpables del foc, demana que se l'autoritzi a prendre part en la causa, amb caràcter de Conseller de Transports. Queda autoritzat i el Consell se'n dóna per assabentat.

El propi Conseller exposa que l'antiga Església ha quedat totalment inutilitzada i que per tornar a fer-la servir com a garatge i taller com fins ara es feia, necessitaria, d'acord amb el canvi d'impressions que s'ha tingut amb el Conseller de Treball, gastar-hi unes 6 o 7 mil pessetes, per això entén que seria més pràctic construir un garatge en un lloc adient, on s'hi pogués concentrar l'estacionament de vehicles, dipòsit de lubricants, taller i tot el que es necessita per a la bona marxa de la Col·lectivització; si es fes així s'asseguraria la bona marxa de la mateixa.

Ll. 18 f. 9, 6/7/1937:

El company Joan Grassot diu que és convenient adaptar-se a la llei vigent a Catalunya i complir estretament tot el disposat per la Generalitat. Tots els companys troben encertat el manifestat pel company Grassot, acordant-se fer-ho així.

Ll. 18 f. 18, 22/8/1937:

El Conseller de Transports dóna compte que per la Conselleria d'Economia s'està tramitant l'expedient d'Agrupament del Transport d'aquesta vila, i que, de les impressions que té, aquest serà informat favorablement; al mateix temps, exposa les dificultats en què es desenvolupa en l'actualitat el transport, degut a la requisita de cotxes per a les necessitats de la guerra, el que fa que molts dies es vegin privats de poder anar a Barcelona, causant això la corresponent merma d'ingressos.

Ll. 18 f. 19, 9/9/1937:

Tot seguit, atenant al fet que els Consellers del PSU han ingressat a l'Exèrcit Popular, i que el partit no ha fet les noves designacions, s'acorda suspendre la sessió fins i tant no prenguin possessió els Consellers de l'esmentat partit.

Ll. 18 f. 20, 23/9/1937:

Es passa a l'ordre del dia de la convocatòria circulada i es dóna possessió als Consellers nomenats pel PSU de C, que són els companys Martí Bosch i Josep Roig, assenyalant-los les Conselleries d'Assistència Social al primer i Cultura i Agricultura al segon, de les que queden possessionats. Queda suprimida la Conselleria de Transports.

Segons ens informa el llibre d'actes del Consell Municipal amb data de 9 de setembre de 1937, Joan Grassot és cridat a lleves i ingressa a l'Exèrcit Popular. Des d'aquest moment fins a la seva mort al Komando de Gusen el 31/3/1941, no en tenim cap notícia; no podem refer ni la seva vida militar ni amb posterioritat a l'exili. Podem suposar, però, que seguí el camí dels 470.000 exiliats que el gener de 1939 travessaren la ratlla de la frontera catalana, fugint de l'«ejército libertador», els seus tribunals militars i els seus escamots d'afusellament.

«L'enemic ens sembla més gran
perquè estem agenollats.»
Proverbi tuareg

L'exili francès

Des d'ara fins a la data de la mort de J. Grassot, només podem suggerir hipòtesis de treball, és a dir, suposar que, dins de la situació marcada per l'exili, ell va seguir dins el context històric la trajectòria de la gran majoria d'exiliats que no emigraren a terres americanes.

Les possibilitats dels refugiats eren bàsicament: a) enrolar-se a la Legió Francesa, b) adscriure's a les Companyies de Treballadors Estrangers (CTE) per anar a fer fortificacions a la línia de la frontera amb Alemanya, c) allistar-se als Regiments de Marxa de Voluntaris Estrangers (RMVE), d) trobar una feina temporal a pagès, la verema, la sega, e) trobar feina a la indústria de guerra francesa, f) retornar a l'Estat espanyol. Foren molts els que aviat es trobarien als rengles de la Resistència francesa, lluitant contra l'exèrcit alemany, és a dir, contra el mateix feixisme al qual s'havien enfrontat durant el període 1936-39.

La seva situació empitjorà quan, en les converses mantingudes entre el *ministro de la Gobernación y presidente de la Junta Política de la FET y de las JONS*, Sr. R. Serrano Suñer (1901-2003) i els jerarques nazis a Berlín la setmana del 22 al 27 de setembre de 1940, allí s'entrevistà amb A. Hitler, el ministre d'Afers Estrangers, J. von Ribbentrop, i el ministre de l'Interior del Reich, doctor W. Frick. Segons testimonis presents a l'entrevista, en posteriors declaracions digueren que, quan J. von Ribbentrop preguntà a R. S. Suñer què havien de fer d'aquella munió de republicans espanyols empresonats, aquest li contestà que els republicans no eren espanyols; en part tenia raó, però no pas en el sentit en el qual ell ho deia: gallecs, bascos i catalans no eren espanyols. Aquesta posició del Govern espanyol condemnà els refugiats a la condició d'apàtrides, sense cap mena de suport; per això portaren en els camps d'extermini el triangle blau dels apàtrides.

En esclatar la II Guerra Mundial (1/9/1939), l'Estat espanyol és un país no bel·ligerant i, per tant, els seus ciutadans han de gaudir d'aquesta situació de neutralitat. En declarar R. S. Suñer que els *Roten Spanien* no eren espanyols, passen a ésser considerats apàtrides, i per tant sense cap suport ni reconeixement per part de cap estat o institució.

R. S. Suñer fou sis vegades ministre en els primers governs franquistes (1938-42): ministre d'Interior, de Governació i d'Afers Exteriors. L'any 1941 impulsà la formació de la División Azul, per anar a lluitar contra el bolxevisme. Setmanes abans de la seva mort (2003), s'havia iniciat una querella criminal en un tribunal de París, sota l'acusació de delictes de genocidi; els acusadors eren exdeportats als camps d'extermini nazis i familiars seus. La mort li estalvià el judici dels homes.

Detinguts pels alemanys a la caiguda de França, l'any 1940, molts d'ells en la condició de treballadors militaritzats a fortificacions, van ésser d'antuvi tancats en camps de presoners de guerra, per ser emmenats després als camps d'extermini de la SS, en concepte d'apàtrides indesitjables.

Per la similitud de procedència política i que tots dos foren exterminats a Mauthausen, volem fer esment de la trajectòria política i vital de Josep Miret i Musté (Barcelona 1907 - Mauthausen 1944); pensem que el camí recorregut per aquest pot tenir punts de semblança amb el de Joan Grassot. Això, però, només és una hipòtesi de treball, en no poder laborar sobre documents o testimonis orals. Una situació personal molt semblant i la militància sota unes mateixes sigles, el PSUC, pot fer pensar que, en línies generals, el seu comportament polític —la resistència antinazi— fou la part fonamental de la seva peripècia vital, amb les conseqüències que se'n derivaren: detenció i camp d'extermini.

És, doncs, com a mostra del que representà l'aportació dels catalans a la lluita contra el feixisme a Europa que resumim la biografia de Josep Miret i Musté. Manyà d'ofici, estudià a l'Escola

del Treball. Fou president de la USC i tingué una actuació destacada el 18 de juliol en la lluita contra l'exèrcit revoltat. És nomenat representant del PSUC al CCMA, en el gabinet de guerra del Govern català. La tardor del 1936 és nomenat director de Transports i conseller de Proveïments; el 1937 és nomenat comissari polític de divisió i, poc temps més tard, comissari general de les Forces Blindades. Al l'exili francès s'incorpora a la Resistència el 1940, és detingut a París el 1942, ingressa a Mauthausen el 27/8/1943 ferit com a conseqüència d'un bombardeig aliat i és rematat a trets per un dels SS del camp de Florisdorf el 17/11/1944.

A Arenys de Munt tenim l'exemple d'un militant del PSUC que de ben segur coneixia en Joan Grassot: és en Josep Bigorra i Colomer¹¹ (1920-1966). De molt jove s'afilià al PSUC; era de la lleva del biberó. Participà a la batalla de l'Ebre adscrit a la 60a Divisió; dos projectils el feriren al pit.

El 29 de juliol de 1944, 150 maquis ocupen Prada de Conflent des de les 10 h 45 min fins a les 13 h 45 min, en una operació de propaganda política. J. Bigorra, amb el nom de guerra de «Joan Soler» (en record al company mort al front de l'Alt Aragó a l'ermita de Santa Quitèria el 11/10/1937, Joan Soler i Pelegrí), participa en aquesta operació de la Resistència en una línia de comandament.

Potser més escruixidor és encara el cas de Pere Vives i Clavé (1910-1941), un exemple d'intel·lectual compromès en la defensa de la seva terra, que és exterminat pel sol fet d'estar situat en el bàndol dels vençuts.

Pere Vives fa els seus estudis de primària a l'Escola Italiana, segueix la seva formació a l'Escola d'Alts Estudis Mercantils, cursa estudis de francès i anglès, professor titular de català. Home de disciplines matemàtiques i lògiques, llegia en tres o quatre idiomes i era un assidu de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Intervé en els

¹¹ Barrera, A. «La desmemòria de la història». *Amunt Arenys*, juliol-setembre 2001. Arenys de Munt: Ajuntament d'Arenys de Munt, 2001.

Fets del Sis d'Octubre del 1934, al costat del Govern català. El 1936 ingressa a l'Escola de Guerra de la Generalitat, d'on surt amb el grau de tinent d'artilleria.

El gener de 1940, molts republicans internats en els camps de concentració són mobilitzats per treballar en obres militars, línies de fortificació (búnquers); uns 3.600 ingressen a la Legió Estrangera.

A l'exili, després del pas pels camps de concentració, P. Vives és mobilitzat per l'exèrcit francès, a la 109 Companyia de Treballadors Estrangers (CTE). Aquesta companyia fou destinada a fer tasques de suport i defensa de la Línia Maginot a Lorena; allí, fet presoner pels alemanys, P. Vives és enviat al camp d'extermini de Mauthausen, on és assassinat amb una injecció de benzina al cor el 30/10/1941.

Pere Vives és el personatge «Francesc» del llibre *K. L. Reich* de J. Amat-Piniella, un clàssic sobre els camps d'extermini nazis. L'autor el recorda a la dedicatòria del llibre: «A Pere Vives i Clavé, assassinat pels nazis el 30/10/1941, en memòria d'amistat fraterna».

Quatre dies abans, amb el mateix procediment havia estat assassinat el blanenc militant del PSUC i col·laborador del diari *Llibertat* de Mataró Francesc Verdalet i Guardiola¹² (1914-1941), també a la infermeria de Mauthausen. Estava enquadrat a la mateixa companyia de treball que Pere Vives, la 109 CTE; això vol dir que van coincidir en els mateixos llocs i en el mateix final: per a ells, els vençuts, no hi va haver pietat.

J. Amat-Piniella, F. Verdalet i Pere Clavé són integrats a la 109 CTE. En el cas dels dos primers, arriben a Mauthausen en la mateixa data 27/1/1941 i podem suposar, doncs, que en el mateix comboi que, segons una informació elaborada per la Federació Mundial de Deportats (FMD), correspon al transport número 15, que surt de

¹² Barrera, A. «Els mataronins exterminats als camps nazis». *Sessió d'Estudis Mataronins*, octubre de 1991, núm. 8, p. 113-120.

l'Stalag XI-B, Fallingbostel el 25/1/1941 i que arriba a Mauthausen el 27/1/1941, amb un total de deportats de 1.505, dels quals 1.481 eren procedents de la Península Ibèrica i 24 francesos, amb les matrícules que van dels números 3.668 al 6.839.

J. Amat-Piniella i J. Verdalet coincideixen, doncs, en el mateix comboi i en la data d'arribada a Mauthausen; s'arribaren a conèixer, foren amics? Tots dos desapareguts, ara, sense elements documentals ni testimonis orals, no és possible recuperar la història.

L'univers concentracionari

Després de la invasió alemanya i la posterior signatura de l'armistici pel Mariscal H. P. Petain, molts exiliats republicans, *Rotspanier* (rojos espanyols), van ser detinguts i internats als «camps d'origen», *stalags*. El Govern de Vichy, en molts casos amb l'ajut del Govern espanyol, facilità informació a l'exèrcit alemany per tal d'identificar-los. Des de l'agost de 1940 fins al juny de 1941, uns 6.000 deportats foren enviats als camps d'extermini del Reich; en transports posteriors hi arribaren homes i dones detinguts per la seva lluita en la resistència dels distints països, ocupats per la Wehrmacht. Els camps d'extermini estaven sota el control de H. Himmler (1900-1945), cap de les SS i de la Gestapo.

Dels 10.000 republicans internats a Mauthausen, en moriren uns 7.500; d'aquests, 3.000 eren catalans, dels quals en moriren 1.582, de tots els Països Catalans.

El total de persones exterminades a Mauthausen és de 127.767. La màquina exterminadora del Tercer Reich eliminà a tot Europa uns dotze milions de persones: jueus, resistents, gitanos, homosexuals, malalts i presoners de guerra eslaus, sobretot russos i polonesos.

Per als nazis la persecució, la concentració i l'extermini dels enemics del Reich formaven part del conjunt de la guerra i de la nova societat nazi. Per al Reich, els internats als camps eren *unttermenschen* (infrahomes); no tenien condició humana, eren com insectes. Això explicaria l'extrema crueltat de l'univers concentracionari: no s'exterminaven persones sinó una mena d'insectes molestos per al cos de la societat alemanya. L'objectiu dels camps d'extermini era l'eliminació dels enemics polítics i de

les «races inferiors»; des del 1942, es planteja la necessitat de tenir mà d'obra per cobrir les necessitats de la indústria de guerra. L'agost de 1944, en tot el territori del Reich hi havia 7.600.000 persones treballant en règim d'esclavitud.

L'organització dels camps estava en funció del càlcul entre inversió i despesa, tant si es tractava de l'eliminació dels deportats com de la seva utilització com a mà d'obra esclava. Aquests objectius requerien la col·laboració de tots els aparells de l'Estat, com ara funcionaris, científics o militars, així com de la gran indústria alemanya, que es beneficiarà del treball de la mà d'obra esclava.

R. Toran, en el seu llibre¹³, escriu:

El gran imperi industrial alemany de la IG Farbenindustrie, el Deutsche Bank o el grup Krupp es van potenciar amb el saqueig sistemàtic dels països ocupats, els canvis de moneda arbitraris respecte al sobrevalorat marc, l'adquisició d'empreses a baix preu a través de l'aportació del capital requisat als jueus i la compra d'accions franceses o angleses a Romania en el sector del petroli o a Iugoslàvia en el de les mines.

El cas d'IG Farben és paradigmàtic. En començar la guerra, el grup ja controlava cinquanta-sis fàbriques dels sectors químic, farmacèutic i fotogràfic, entre les quals hi havia Bayer, Agfa i Basf, i tenia el monopoli de productes estratègics com ara el cautxú, els nitrats i el petroli sintètic.

Des del 1939 fins al 1943 va triplicar els seus beneficis i està demostrat que l'empresa no es va limitar a col·laborar amb el nazisme, sinó que formava part de la seva estructura, en la mesura que el consorci fabricava material destinat a la destrucció de vides humanes, amb la utilització de mà d'obra esclava. A la seva fàbrica de Buna a Auschwitz hi treballaren 35.000 detinguts, dels quals no en sobrevisqueren 25.000.

Es va arribar a formar un gran holding empresarial de les SS, que arrendava la mà d'obra a les empreses privades (Siemens, Krupp,

¹³ Toran, R. *Vida i mort dels republicans als camps nazis*. Barcelona: Editorial Proa, 2002.

AEG, BMW, IG Farben, Tyssen, Heinkel, Volkswagen, AGW, Adler, Industriebhof, Steyr-Werke, Messerschmitt AG, Schneider, Mittelbau, Flick, Daimler-Benz), amb els beneficis que comportava la utilització de la mà d'obra esclava.

En una nota¹⁴, la jerarquia catòlica alemanya, representada pel seu bisbe Karl Lehman, per tal de reparar els danys produïts amb la utilització de treballadors esclaus durant els anys del Tercer Reich, ha decidit, com a forma de compensació a les persones que foren obligades a treballar per les institucions catòliques, pagar uns deu milions de marcs, 5.120.482 € a les persones afectades.

Segons el bisbe K. Lehman, dels 7,4 milions d'estrangers que foren obligats a treballar com a treballadors esclaus durant el Tercer Reich, unes 70.000 persones foren utilitzades per institucions catòliques.

El camp de Mauthausen es posà en funcionament el 8/8/1938, situat en un turó sobre la vall del Danubi, en els terrenys de la pedrera Wiener Graben, propietat de l'Ajuntament de Viena, i fou concebut com a camp central per a tota Àustria. Des dels vint barracons del nucli inicial, el camp esdevingué un enorme complex fortificat, amb construccions annexes i instal·lacions complementàries. Tot el complex estava sota les ordres del comandant del camp, Ziereis. Mauthausen tenia 49 camps auxiliars estesos per tot Àustria i uns 70 *komandos*, on foren empresonades unes 195.000 persones. L'any 1942 foren internades al camp unes 5.000 dones resistents iugoslaves, txeques i russes.

Dels 15.000 guardians SS de la totalitat dels camps d'extermini, només 61 foren jutjats pel Warcrime Branch o els tribunals militars internacionals com els de Nuremberg o Dachau. L'aparició de la guerra freda feu que els tribunals de desnazificació es decantessin per la clemència, davant del perill greu que representava l'ascens del comunisme; de fet, calia considerar que aquells botxins havien

¹⁴ *El Diario Vasco*, 30/8/2000.

col·laborat en l'eliminació del perill del bolxevisme a Europa. Això explicaria que només 61 dels 15.000 botxins fossin jutjats; molts fugiren a Amèrica del Sud i a l'Estat espanyol, on foren ben rebuts pels jerarques feixistes. Altres es camuflaren dins de la societat civil alemanya.

La majoria de les fotografies del camp de Mauthausen, més de 2.000, foren extretes pel català Francesc Boix (1920-1951) del laboratori fotogràfic del camp; algunes serviren com a proves incriminatòries per a alts oficials de l'exèrcit en el judici de Nuremberg.

Gràcies a la tasca resistent del valencià Casimir Climent i del català Josep Bailina, que pels seus coneixements d'alemany foren destinats a les oficines del camp, on s'omplien les fitxes dels deportats, s'ha pogut saber el nombre de deportats peninsulars que hi passaren. Ells van amagar les fitxes dels ingressats en el magatzem de paper enmig de les fitxes blanques. Quan, veient perduda la guerra, els alemanys decideixen cremar les proves dels seus crims, les fitxes amagades se salven.

«Fem l'escamot dels que mai no reculen.»

Joan Salvat-Papasseit (1894-1924)

Joan Grassot a Mauthausen-Gusen

La fitxa de deportat de Joan Grassot, reproduïda al llibre de Montserrat Roig *Els catalans als camps nazis*, és la següent:

Grassot Grivé, Joan, 12/8/09

St.? 9.8.40 M. 3582 21.1.41 G. 9322 + 31.3.41 G

Esposa: Esperança Roig Ordeig, c/ Sant Pau, 8, Arenys de Munt (Barcelona)

Observem l'error en la transcripció del primer cognom. Com en tots els deportats, hi trobem la data de l'arribada al camp de Mauthausen, 9/8/40, i el número de presoner, 3.582; després, la data del seu trasllat a Gusen, amb el número de presoner a Gusen i la data de la mort en aquest subcamp, 31/3/41. La majoria dels deportats més malalts o afeblits foren eliminats a Gusen, situat a quatre quilòmetres de Mauthausen.

És a dir que passa internat quatre mesos a Mauthausen i tres al subcamp de Gusen, en total set mesos. Aquest era el temps mitjà de vida en un camp d'extermini per a una persona sana i jove, com era el seu cas. Aquest temps de supervivència depenia de la moral de l'internat, de la seva voluntat de viure i de superar aquell infern, i del lloc i la feina que li hagués tocat de fer al camp: no era el mateix estar a la pedrera dels 186 esglaons traginant amunt i avall pedres de 30-35 kg durant deu o dotze hores, amb una dieta de fam, que fer una feina a la cuina o de paleta, que desgastava menys físicament i, per tant, hi havia més possibilitats de sobreviure. Però, en general, el temps mitjà de vida era entre tres i sis mesos.

Segons la informació fornida per la Federació Mundial de Deportats (FMD), Joan Grassot sortí amb el transport número 3 el 6/8/1940 de l'Stalag I-B Hohenstein i arribà a Mauthausen el 9/8/

1940, tal com consta a la seva fitxa de deportat. En aquest comboi hi anaven un total de 169 deportats originaris de la Península, en la seva majoria catalans. Les matrícules que recull l'informe van del número 3.545 al 3.713.

Si pensem que a la retirada possiblement travessà la frontera cap a finals de gener del 1939, des del seu pas per la frontera fins al moment d'ingressar a Mauthausen passen dinou mesos, és a dir, un any i set mesos. Podem pensar que durant aquest temps va estar internat als camps de concentració de la Catalunya Nord — Agde, Argelers, Sant Cebrià, Sètfont — i que després quedà adscrit a una Companyia de Treballadors Estrangers per realitzar treballs de caràcter defensiu en llocs pròxims a la frontera amb Alemanya i a l'interior del territori, on fou capturat per l'exèrcit alemany i després deportat a Mauthausen. Això, però, són només hipòtesis probables, que s'haurien de comprovar si es disposés de la documentació necessària.

Joan Grassot deixava la seva muller, Esperança Roig, sola amb dues filles de vuit i sis anys, la Núria i la Ramona. Segons un document del Juzgado Municipal de Arenys de Munt, «Juicio verbal civil de desahucio (1941) de D. Narciso Casas Bachs contra Juan Grassot Grivé», la sentència emesa el 3 de maig de 1941 pel *juez municipal* Rafael Coll Arboix diu: «haber lugar al desahucio apercibiendo de lanzamiento a Juan Grassot si no desocupa la referida casa número 5 de la Rambla del Generalísimo dentro de ocho días, con expresa imposición de costas al mismo demandado».

Quan aquesta mare amb les dues filles és desnonada, el seu marit feia dos mesos que havia estat exterminat a Mauthausen. El llarg calvari dels vençuts tot just començava: havia de durar quaranta anys. Després vindria l'oblit; el seu testimoni era massa incòmode per a moltes esferes del poder.

Consideració final

Vull dedicar un record emocionat a qui primer em va fer conèixer l'existència dels camps d'extermini nazis.

Deuria ésser cap al 1959, quan jo era un adolescent que estudiava química a l'Escola Industrial de Terrassa. Els meus pares havien marxat uns dies i m'havien deixat sol. Per dinar anava a una mena de bar popular, Can Pepín, tocant on vivíem. Allí havia coincidit diverses vegades amb un home alt, prim i galta-xuclat, que sempre dinava sol en un angle del menjador. Un dia que a l'hora de dinar hi havia més gent del que era normal, vam coincidir davant per davant a la mateixa taula. Amb una veu feble i esquerdada, aquell home m'explicà que ell era un militant de la CNT. A la França ocupada havia caigut presoner i l'havien enviat a un camp de la mort. Allí, com a càstig per alguna suposada infracció, van penjar-lo a la forca. En els estremiments de l'agonia, suspès de la corda, aquesta es va trencar o es va desfer el nus i ell va caure a terra amb part de les cordes vocals seccionades per la pressió de la corda. Als guardians els va semblar còmica la situació i el deixaren viure.

La seva explicació em va impressionar pel que tenia de crueltat gratuïta. El vaig tornar a veure sis o set vegades més, fins que va desaparèixer del menjador del bar.

Mai li vaig preguntar com es deia; només em vaig fixar en la força de la seva mirada, que era alhora molt trista. Ell ha estat un de tants herois anònims en la lluita per un món més just, oblidat per la història. Jo li reto el meu homenatge.

Llegeixo una notícia apareguda en un bloc sobre Mauthausen; la signa el professor David Serrano:

Per tal de fer viable el viatge, els alumnes han remogut cel i terra a la recerca d'un pressupost que el fes assumible. En aquesta línia, hem signat un conveni amb l'Ajuntament de Sabadell que, a canvi d'una aportació significativa, ens compromet mútuament a revertir a la ciutat la nostra experiència. D'una banda, amb l'elaboració d'una exposició itinerant del que signifiquen els camps nazis i de l'experiència; de l'altra, i mitjançant un audiovisual, poder passar pels centres d'ensenyament de la ciutat per explicar no només el viatge sinó també una guia de lectura de K. L. Reich, lectura obligatòria al batxillerat.

Si els nostres adolescents coneixen l'horror dels camps nazis i la ideologia que els feu possibles, és més difícil que el feixisme i el nazisme tornin a aixecar cap; per això cal fer pedagogia no només de la crueltat dels camps, sinó també de l'entorn polític que els justificava, el d'un Estat omnipotent, amb un aparell de propaganda abassegador i al servei d'uns interessos concrets: els de la gran indústria alemanya, que decidia sobre el bé i el mal. La nostra societat està sensibilitzada sobre el que va representar el nazisme i els camps d'extermini com a element integrant del seu cosmos polític. La història de dolor i sang no ha estat oblidada.

Unió Socialista de Catalunya
 Llista de donatius per al fons de la Biblioteca Popular.

Noms	Ptes	Noms	Ptes
Ramón Pauturó	5		
Modest Soler	2		
Antoni Roquet	1		
Antoni Salvà	2		
Antoni Ribas	2		
Josep Colomer	2		
Joan Grassot	2		
Martí Bosch	2		
Antoni March	1		
Antoni Soler	2		
Emili Vila	2		
<i>Total</i>	23		

Llista de donatius de la Unió Socialista de Catalunya per al fons de la Biblioteca Popular (1933). Un any abans s'havia constituït la secció local de la USC.

				<h1 style="text-align: center;">Subscripció</h1>	
		<h2 style="text-align: center;">Pro-Biblioteca Popular</h2>			
1	De	Qu	Josep Oliva	62.50	
2	"	"	~~Josep Martí~~ Pere Pujol	60.50	
3	"	"	Alfred Darcà Blanch	150.-	
4	"	"	Josep Llorens Barrell	100.-	
5	"	"	Josep M ^a Soler	5.-	
6	"	"	Ramon Paytavi Rovira	5.-	
7	"	"	Antoni Moch Alca	5.-	
8	"	"	Baldomer Mire Torreguera	5.-	
9	"	"	Francisc Macià Barrell	5.-	
10	"	"	Enric Vila Ribes	5.-	
11	"	"	Jaume Majo Montà	5.-	
12	"	"	Andreu Roca March	5.-	
13	"	"	Merci Barrell Vidal	25.-	
14	"	"	Enric Geys Jubany	5.-	
15	"	"	Josep Llorens Barrell	500.-	
16	"	"	Juli Barrera Riera	un lot de llibres	
17	"	"	Francisc Barlat	5.-	
18	"	"	Jaquim Vall	5.-	
19	"	"	Juan Barrent	5.-	
20	"	"	Societat Agrícola Ancestral	50	
21	"	"	Personal del Secretarià de l'Ajuntament	30	
22	"	"	Francisco Bosch Aguirre	5.-	
23	"	"	Jaquim Barrent Blanca	5.-	
24	"	"	Josep M ^a Juncosa	50	
25	"	"	Josep Vilarubla	25	
26	"	"	Societat Unió Socialista de Catalunya	25.-	
27	"	"	Hermandad del Reuèi	19.85	
28	"	"	Sindicat Agrícola	6.75	
				<u>1233.10</u>	
suma anterior					1233.10
29	"	"	Palau del Poble	5 ptes	
30	"	"	Hermandad Sindical	19	
31	"	"	Centre Català Republicà	13.7	
32	"	"	Sindicat Unió de Treballadors	27.50	
33	"	"	Club Esportiu	25	
34	"	"	Josep Badellans	50	
				<u>1.195.60</u>	

A la llista *Subscripció*, noti's en el número 5 el nom de Josep Mª Soler «Martí Basó».

Folio 13

ACTA DE MATRIMONIO

NÚMERO 5

Don Juan Grassot Grivé
y Doña Esperanza Roig Ordeix

En Arenys de Munt, a las once de mil novecientos veintita y tres ANTE Don Antonio Rovina Masach municipal, y Don Juan Ferrer Ripoll Secretario, COMPARECEN a fin de contraer matrimonio:

1. Don Juan Grassot Grivé natural de Barcelona cuyo nacimiento se inscribió en el Registro civil de San Gerardo en (1) 17 de Agosto de 1909 de veintitres años de edad, de estado soltero, de profesión (u oficio) farmaceutico, domiciliado en esta villa calle Vieja número 13, hijo de don Vicente Grassot Clana, natural de Barcelona, de profesión (u oficio) comercio, y domiciliado en esta villa, y doña Concepción Grivé Miró, natural de Barcelona de profesión (u oficio) sus labores, y domiciliada en esta villa; nieto por línea paterna de don Pedro, natural de Barcelona, y de doña Rosa, natural de Barcelona, y por la línea materna de don Florencio Luquet, natural de Santa Coloma de Queralt, y de doña Berenguer, natural de Barcelona; y

2. Doña Esperanza Roig Ordeix natural de esta villa provincia de Barcelona cuyo nacimiento se inscribió en el Registro civil de esta villa en 27 de Noviembre de 1908 de veintiseis años de edad, de estado soltera, de profesión (u oficio) sus labores, domiciliada en esta villa calle de San Pablo número 3, hija de don Joaquín Roig Jaures, natural de esta villa, de profesión (u oficio) labrador, y domiciliado en la misma, y de doña Maria Ordeix Coloma, natural de esta villa, de profesión (u oficio) sus labores, y domiciliada en la misma; nieta por línea paterna de don Martin Roig Araus, natural de esta villa, y de doña Esperanza Jaures Araus, natural de esta villa, y por la línea materna de don Pedro Ordeix Lluch, natural de esta villa, y de doña Antonia Colaua Pivera, natural de esta villa.

Habiéndose publicado el correspondiente edicto en la Audiencia de este Juzgado y formado el oportuno expediente, donde constan todas las diligencias preliminares y los documentos que la Ley exige; Resultando que no habiéndose presentado

Visitado
30 - 6 - 11
El fiscal
Jose Cadina

REGISTRO CIVIL DE ARENYS DE MUNT
CERTIFICO: que la presente certificación Literal expedida con la autorización prevista en el artículo 26 del Reglamento del Registro Civil, contiene la reproducción íntegra del asiento correspondiente obrante en el Libro AA y la Pág. A3 de la Sección de este Registro Civil.

~~ninguna denuncia de impedimento legal~~
El Sr. Juez municipal acordó proceder a la celebración del referido matrimonio.
Al efecto, el Secretario leyó el artículo 56 del Código civil. ^{1º}

Acto continuo, el Sr. Juez municipal preguntó a cada uno de los contrayentes si persistía en la resolución de celebrar el matrimonio y si, efectivamente, lo celebraba, respondiendo ambos afirmativamente. El Sr. Juez declaró en este punto terminado el acto de la celebración del matrimonio y mandó que se procediese a extender la correspondiente acta en el Registro civil de este Juzgado.

Todo lo cual se verificó y declaró ante los testigos designados por los contrayentes: Don Antonio Goler Jornaquera, natural de esta villa, mayor de edad, de estado casado, de profesión (u oficio) Labrador, domiciliado en esta villa; y don Luis Cucurull Colomer, natural de esta villa, mayor de edad, de estado casado, de profesión (u oficio) Barbero, domiciliado en esta villa, a quienes conoce el Juez municipal.

Extendida acto continuo la presente acta, se leyó íntegramente a las personas que deben suscribirla y se las invitó, además, a que la leyeran por sí mismas si lo deseaban. Sin que ninguno lo hubiese hecho, estampándose en ella el sello del Juzgado municipal, firmándola el Juez, los cónyuges y los testigos

_____, y de todo ello certifico.

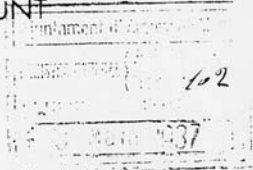

Antonio Goler   Joan Grassot
Esperanza Roig
Luis Cucurull
Juvant

CONSELL MUNICIPAL

D'ARENYS DE MUNT

COPIA

Teniendo que realizar un viaje al Frente de Aragon, el Camarada Juan Grassot i Grivé, queda por este Consejo Municipal, debidamente autorizado para tal cometido ya que se trata de traer a los Milicianos y Combatientes encargos y ropa, rogamos por lo tanto a todos cuantos comites, patrullas y Fuerzas Antifacistas le den toda clase de facilidades para que pueda realizar con toda clase de facilidades la mision que le ha sido encomendada.

Salud y revolucion Social.

Arenys de Munt a 3 de Mayo de 1937

P. A. del C. M.

El Secretari. Interino.

V. B.

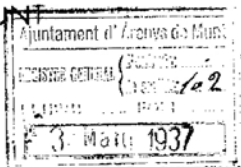
El Presidente del Consejo.

A més de subvenir a les necessitats bèl·liques del Front d'Aragó, es tractava d'aconseguir que dos camions tornessin a Arenys de Munt amb un carregament de blat.

CONSELL MUNICIPAL

D'ARENYS DE MUNT

COPIA

Teniendo que realizar un viaje al Frente de Aragon, el Camarada Juan Grassot i Grivé, queda por este Consejo Municipal, debidamente - autorizado para tal cometido ya que se trata de traer a los Milicianos y Combatientes encargos y ropa, rogamos por lo tanto a todos cuantos comites, patrullas y Fuerzas Antifascistas se - den toda clase de facilidades para que pueda realizar con toda clase de facilidades la mision - que le ha sido encomendada.

Salud y revolucion Social.

Arenys de Munt a 3 de Mayo de 1937

F. A. del C. M.

El Secretari. Interino.

V. B.

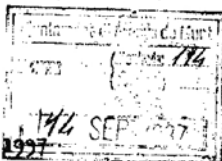
El Presidente del Consejo.

Els representants del PSUC al Consell Municipal s'incorporen a l'Exèrcit Popular.

**Partit Socialista Unificat
de Catalunya**

Adherit a la Internacional Comunista

Radí
Arenys de Munt

Arenys de Munt 12 de Setembre de 1937

company president del consell municipal; salut

la present es per a comunicar-ves que per mitius d'incer-
pesar-se a l'exercit els companys que representaven
el nostre partit, dins el consell municipal, que sen
ventura Arbé i Jean Graset, avem a cordat que siguin su-
plerts per els companys Martí Besh Ferraguera i Jean Lleo-
nar Ferran.

esperant reteu enterats restem vestres i de la revelu

ció ~~partit~~

Per el partit Socialista Unificat

El secretari General

Joan Grivé

C. N. T.

U. G. T.

SERVEIS DE TRANSPORTS COL·LECTIVITZATS

Arenys de Munt de _____ de 1937

Per la present compareixo davant del Consell Municipal com representant del Serveis de Transports Col·lectivitzats i denuncio, que ha arribat al meu coneixement que el veí d'aquesta Vila Juli Molet Molet juntament amb altres i sota el nom de una Cooperativa de Transports circulen, establint un servei de cotxes per a pasatgers i mercaderies i com sigui que aquesta Col·lectivitat no té coneixement de la legalització de la mateixa, es per el que poso en coneixement del Consell Municipal el relatat fet, als efectes oportuns i per que es prenguin les mesures pertinents a fi de que no sigui vulnerada la Llei .

Arenys de Munt a 21 de Juliol de 1937.

Ciudadà President del Consell Municipal.

Les dues centrals sindicals han col·lectivitzat els transports.

Juzgado Municipal de Strenya de Munt

JUICIO VERBAL CIVIL
de desahucio

Año de 1941 **Número** _____

D. Narciso Casas Bachs
representado por el procurador D. Luis Castelló Molat

contra

D. Juan Grassot Grivé
representado por _____

sobre

Sr. Juez, Adjuntos.

D. Rafael Col Arbóix D. _____
D. _____
Secretario D. Jaime Ferrer Ripoll

Imp. «La Casa de los Secretarios».—Barcelona

Judici per desnonament de la muller i les filles de Joan Grassot, 10/3/1941.

COMITÉ INTERNATIONAL DE LA CROIX-ROUGE
AGENCE CENTRALE DES PRISONNIERS DE GUERRE

Rappeler dans la réponse :

S. Español IP
ESs 370

GENÈVE, le 17 Junio 1942
Palais du Conseil-Général

Sr Don José MAJO TORRENT
Calle Olivera No.11
ARENYS DE MUNT (Barcelona)

4.

Muy Sr.nuestro,

Refiriendonos a su muy atta. demanda del 15 de Febrero 1942, concierne a Juan GRASOT nacido en Barcelona el 12.8.1909, tenemos el honor y el triste deber de participarle, que como resultado de nuestra gestión acerca de la Cruz Roja Alemana, recibimos en fecha 5 del corriente el informe siguiente:

" En respuesta a la demanda del 6.3.42, referente al español Juan GRACOT, la Cruz Roja Alemana les informa, que el interesado falleció el día 31 de Marzo de 1941 en el campo de Mauthausen. La Cruz Roja Alemana les ruega informar a la familia etc."

Estos son los unicos datos que poseemos sobre las circunstancias del triste acontecimiento y crea que lamentamos muy de veras no poder darle detalles más precisos.

Rogándole acepte el testimonio de nuestra sincera simpatía y pésame, quedamos suyos attos.s.s.

q.e.s.m.

Comité international de la Croix-Rouge
GENÈVE
X Agence centrale des prisonniers de guerre.

La Creu Roja Alemana (17/6/1942) comunica la data de la mort a Mauthausen de Joan Grassot.

FEDERACION ESPAÑOLA
DE
DEPORTADOS E INTERNADOS
POLITICOS
VICTIMAS DEL FASCISMO

S

CONSEJO NACIONAL
7, RUE DES ARTS,
TOULOUSE

SECCION INFORMACION

ATTESTATION
Atestación

Je soussigné, Secrétaire à l'Information de cette Fédération, déclare que d'après les listes enregistrées qui sont en sa possession, il apparaît que : M. GRASSOT GRIVE Juan.

El abajo firmante, Secretario de Información de esta Federación, acredita que entre las listas registradas que obran en su poder, figura que: Sr

né le 12 Juin 1909, a Barcelona Héporté en Allemagne le 27 Janvier 1941.

nacido el en deportado en Alemania el 1941.

avec matricule de détenu No 9,323, est mort au Camp de Concentration de MAUTHAUSEN.

con matricula de preso murib en el Campo de Concentración de

Komando Gusein le 31 Mars 1941.

Komando el 1941.

Cette attestation est délivrée à la demande de ROIG JOSEPH.

Esta atestación es extendida a la demanda de

demeurant à DECAZEVILLE (veyron) rue Camille Lais No 10.

residente en calle

à leur certification matérielle de la signature de Mr Doménech et Salvador

à Toulouse le 20-3-46

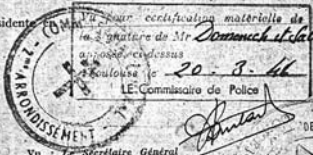

LE Commissaire de Police

Fait à Toulouse le 18 Mars 1946.

Hecha en Toulouse el 1946.

Vu : Le Secrétaire Général
V. B. El Secretario General.
José DOMÉNECH

Le Secrétaire à l'Information
El Secretario de Información.
Juan SALVADOR

La Federació de Deportados e Internados Polítics Víctimas del Fascismo comunica el 18/3/1946 la data de la mort de Joan Grassot.

**Vida i mort dels republicans
als camps nazis**
de Rosa Toran
Edicions Proa

Memòria de l'infern
Els supervivents catalans als camps nazis
de David Bassa i Jordi Ribó
Edicions 62

La presentació dels llibres tindrà lloc el proper diumenge 30 de juny, a la una del migdia, a la masia Can Borrell, a càrrec de l'I-II-m. Sr. Andreu Majó, batlle d'Arenys de Munt.

Hi intervindran: Agustí Barrera, historiador, que parlarà de Joan de Grassot i Grivé, membre del Comitè Popular Antifeixista i del Consell Municipal d'Arenys de Munt, i exterminat al camp nazi de Mauthausen.
Enric Marco, membre de l'Amical de Mauthausen i deportat al camp de Flossenbug,
i Rosa Toran i David Bassa, autors dels llibres.

Organització: el MAPA (Moviment Arenyenc per a l'Autodeterminació), amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Arenys de Munt, Edicions Proa i Edicions 62.

Targetó del MAPA on es convoca a la presentació de dos llibres sobre els camps d'extermini. Es feu un recordatori de la personalitat de Joan Grassot.

26 EL PUNT | Dimarts, 2 de juliol del 2002 CULTURA-ESPECTACLES

Homenatge a un exregidor d'Arenys de Munt exterminat en un camp de concentració nazi

La història de Joan Grassot es recull en un llibre que es va presentar diumenge a Can Borrell

● Arenys de Munt va viure diumenge un matí de record per als catalans que van estar als camps d'extermini nazis. El periodista David Bassa va presentar a la masia de can Borrell

el seu llibre *Memòria de l'infern*, que ha escrit amb Jordi Ribó; i Rosa Duran va fer el mateix amb el seu *Vida i mort dels republicans als camps nazis*. El president de l'Amical de Mauthausen, Joan Escuer, va assistir a l'acte,

on es va homenajar Joan Grassot, d'Arenys de Munt, i que va ser l'únic regidor català exterminat en un camp de concentració, concretament a Gusen el 1941. Una de les seves filles va ser present a l'acte.

Memòria de l'infern es va presentar diumenge a Arenys de Munt, de la mà d'un dels seus autors, el periodista David Bassa, com un llibre que recull el testimoni de vint-i-un catalans que van ser deportats als camps d'extermini. El llibre és una mostra de l'esforç que ha suposat trobar la majoria de les poques persones que van ser deportats als camps nazis. El mateix autor va explicar els primers recels a relatar les vivències personals dels testimonis. «Les seves vides estan plenes de matissos», va dir Bassa, que ha adoptat una estructura literària per escriure el llibre.

La historiadora Rosa Toran va presentar també el seu llibre *Vida i mort dels republicans als camps nazis*. «No és un recull testimonial, sinó que he fet un llibre d'història», va assegurar l'autora, que s'ha basat en el context en què van viure els republicans deportats. D'altra banda, l'historiador Agustí Barrera va homenajar l'únic regidor català exterminat en un camp de concentració, Joan Grassot i Grivé, que va casar-se amb una arenyenca l'any 1933. El 31 de març del 1941 va morir al camp de Gusen, i d'aquesta manera va deixar vidua la seva dona, a càrrec de les seves dues filles; una d'elles, la Ramona, va assistir a l'acte i va rebre un

D'esquerra a dreta, Agustí Barrera, Enric Marco, Rosa Toran, Joan Escuer, David Bassa i Andreu Majó. (N. LLIBREDA)

ram de flors. Joan Escuer també va rebre un ram com a agraïment per la tasca de difusió de la seva vivència als camps d'extermini. Escuer, deportat a Dachau, va qualificar l'experiència de «d'aristòcrates». Juntament amb el vicepresident del grup, Enric Marco, també deportat als camps, Escuer va mostrar el seu rebuig als difícils anys que van viure prop de 3.000 republicans catalans.

L'alcalde, Andreu Majó, va tancar l'acte llegint un poema sobre la pau.

Els camps d'extermini i els catalans

● E.V. / Arenys de Munt

● *Vida i mort dels republicans als camps nazis*, de Rosa Toran, i *Memòria de l'infern. Els supervivents catalans als camps nazis*, de David Bassa i Jordi Ribó, són els dos llibres que es van presentar en el mateix acte en què es va homenajar Joan Grassot. Grassot era membre del Comitè Popular Antifeixista i del Consell Municipal d'Arenys de Munt i va ser exterminat a Mauthausen. Els primers dels dos llibres, escrit per Rosa Toran i d'Edicions Proa, es basa en el testimoni dels supervivents del camp de concentració. En el pròleg, Vicenç Vi-

llatoro diu que és una cosa útil que descriu, amb tota la seva amplitud, l'univers dels camps creats pel nazisme alemany i pels seus aliats europeus. El pròleguista parla de *destruïre* perquè el verb *comprendre* és aquí impossible d'usar.

L'altre llibre, *Memòria de l'infern. Els supervivents catalans als camps nazis*, d'Edicions 62, té l'objectiu d'apropar els records de 21 supervivents de l'Holocaust: 20 homes i una dona que van patir la crueltat dels camps d'extermini. Ho fa mitjançant els textos del periodista David Bassa i les fotografies de Jordi Ribó.

Pàgina d'El Punt del 2/7/2002, que es fa ressò de l'acte d'homenatge a Joan Grassot del darrer diumenge.

Joan Grassot fotografiat al monument a Cristòfor Colom a Barcelona.

Fotografia de Joan Grassot i Grivé.

Joan Grassot fotografiat amb un grup d'alumnes a l'Escola Sant Martí.

Na Esperança Roig i Ordeig amb la seva parella, Joan Grassot.

Joan Grassot dalt del camió de les Destil·leries Lladó, on treballava.

Joan Grassot en la seva adolescència.

Folio 46

Acta de Nacimiento

Número 46.
Grassot y Grivé
Juan

En la ciudad de Barcelona Distrito
provincia de Barcelona a las diez y
sete del día diez y siete de
Agosto de mil novecientos once, ante D. Joaquín
Boetada y Barreras Juez municipal,
y D. Jaime Millas y Boetada Secretario,
compareció Sr. Pietro Grassot Clara
natural de esta capital

provincia _____ de edad cuarenta y seis
años, de estado casado en ejercicio comercio
domiciliado en esta Barbón, treinta y
una, torres

con objeto de que se inscriba en el Registro civil un niño
y al efecto, como padre del mismo declaró:
Que dicho niño nació en su ciudad domicilio

el día trece del actual
a las veinte y una

Que es hijo legítimo del declarante y
de su esposa Sr. Concepción
Grivé y Miró, natural de
Barcelona, de treinta y tres
años de edad y domiciliada
en el de su esposa

Que es nieto por línea paterna, de Sr. Rafael
y de Sr. Rosa, naturales de
Barcelona, difuntos

y por línea materna de *S. Florencia y de Sr. Berena, naturales respectivamente de Santa Coloma de Queralt y de Barcelona, difuntos*

Y que al expresado viviese lo imponen los nombres de *Juan, Víctor, Rafael y Antonio*

Todo lo cual presenciaron como testigos *S. Enrique Joferrer Ventura, natural de esta ciudad, casado y Sr. Pedro Martí Píig, natural de La Garriga (persona soltero recien llegado, mayores de edad y vecinos de esta*

Leída íntegramente esta acta, é invitadas las personas que deben suscribirla á que la leyeran por sí mismas si así lo creían conveniente, se estampó en ella el sello del Juzgado municipal, y la firmaron el Sr. Juez con el *señor secretario y los testigos; después*

para subscribir

REGISTRO CIVIL DE BARCELONA.
CERTIFICO: que la presente certificación literal expedida con la autorización prevista en el artículo 26 del Reglamento del Registro Civil, contiene la reproducción íntegra del asiento correspondiente obrante en el Tomo *37-41* de la Sección Primera de este Registro Civil.
Tola = 48 y al

REGISTRE CIVIL DE BARCELONA.
CERTIFICO: que aquest certificat literal s'ha expedit amb l'autorització prevista a l'article 26 del Reglament del Registre Civil, i que conté la reproducció íntegra de l'assentament corresponent que figura en el Tomo *37-41* de la Secció Primera d'aquest Registre Civil.

Barcelona *20 de octubre de 1900*
D. MARIANO ESCOBAR REQUENA.

Funcionario Delegado / Funcionari Delegat

Juan Víctor de Grassot
Enrique Joferrer
Pedro Martí Píig

Acta de naixement de Joan Grassot i Grivé.

Agraïments

A en Francesc Forn, pel seu ajut en la localització d'informació. A l'Antoni Marpons, per facilitar-me l'orientació en el Registre Civil. A la Ramona Grassot, la filla, per facilitar-me part de la documentació que es recull a l'annex documental. A en Joan Lloret, per la revisió lingüística. Al meu fill Oriol, pel seu suport espiritual. A l'alcalde del poble, Josep Sànchez, per haver desencallat el procés.

Agustí Barrera i Puigví. Arenys de Munt. Hivern de 2022

Glossari de sigles

CCMA: Comitè Central de Milícies Antifeixistes

CNT-FAI: Confederació Nacional del Treball-Federació Anarquista Ibèrica

CADCI: Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria

ERC: Esquerra Republicana de Catalunya

FET: Falange Española Tradicionalista

JONS: Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista

PCC: Partit Comunista de Catalunya

POUM: Partit Obrer d'Unificació Marxista

PSUC: Partit Socialista Unificat de Catalunya

UGT: Unió General de Treballadors

UR: Unió de Rabassaires

URSS: Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques

USC: Unió Socialista de Catalunya

Bibliografia consultada

Amat, J. *Un tomb per la història d'Arenys de Munt (1931-1948)*. Vilassar de Mar: Editorial Oikos-Tau, 1999.

Amat-Piniella, J. *K. L. Reich*. Barcelona: Edicions 62, 2006.

Barrera, A. «Alguns aspectes de la guerra i la revolució social en el conflicte de la guerra dels tres anys (1936-1939)». *Arennios*, núm. 35. Arenys de Munt: Col·lectiu pel Museu Arxiu d'Arenys de Munt, 1996.

Barrera, A.; Forn, F. *Arenys de Munt 1936-1939: Guerra i Revolució*. Arenys de Munt: Ajuntament d'Arenys de Munt, 2002. (Fulls Arenyencs de Cultura; 7)

Barrera, A.; Forn, F. *El cost humà de la guerra de 1936 a 1939 a Arenys de Munt*. Arenys de Munt: Ajuntament d'Arenys de Munt, 2005. (Fulls Arenyencs de Cultura; 9)

Bassa, D.; Ribó, J. *Els supervivents catalans dels camps nazis*. Barcelona: Edicions 62, 2002.

Boix, F. *Un fotògraf a l'infern*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2004.

Costa i Deu, J.; Sabaté i Puig, M. *La veritat del 6 d'octubre*. Valls: Cossetània Edicions, 2006.

Diversos autors. «Història, memòria i identitat». *Idees. Revista de temes contemporanis*, núm. 28-29, gener-juny de 2006. Barcelona: Departament de Presidència. Generalitat de Catalunya, 2006.

Forn, F. *Els refugiats de guerra a Arenys de Munt (1936-1939)*. Arenys de Munt: Ajuntament d'Arenys de Munt, 2007. (Fulls Arenyencs de Cultura; 12)

Pujol, E. *L'exili català antifranquista (1939-1977): importància i significació. Discurs de recepció d'Enric Pujol i Casademont com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica, llegit el dia 20 de gener de 2022*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2022.

Roig, M. *Els catalans als camps nazis*. Barcelona: Edicions 62, 1977.

Roig, M. *La lluita contra l'oblit: Escrits sobre la deportació*. Barcelona: Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis, 2001.

Vives i Clavé, P. *Cartes des dels camps de concentració*. Barcelona: Edicions 62, 1972.

Web d'interès: www.amical-mauthausen.org

Sumari

Introducció	5
Prefaci	7
Objectiu del treball	9
Mètode de treball	11
Sobre la memòria històrica	12
L'Arenys de Munt dels anys trenta	17
La seva activitat política a l'Ajuntament	21
L'exili francès	34
L'univers concentracionari	39
Joan Grassot a Mauthausen-Gusen	43
Consideració final	45
Annex documental	47
Agraïments	64
Glossari de sigles	64
Bibliografia consultada	65

Ajuntament
d'Arenys de Munt